

„Wczesne wykrycie objawów wskazujących na możliwość występowania specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu – badania przesiewowe Skalą Ryzyka Dysleksji”.

Wiek niemowlęcy (0 – 1 rok życia)

motoryka duża - opóźniony lub nietypowy rozwój ruchowy: dzieci nie raczkują lub mało raczkują, gorzej utrzymują równowagę w postawie siedzącej i stojącej;

- dzieci przejawiają minimalne dysfunkcje neurologiczne, jak np. obniżony tonus mięśniowy, asymetryczne ułożenie ciała w pozycji leżącej lub siedzącej, utrzymujące się pierwotne odruchy wrodzone, które powinny zaniknąć do pierwszego roku życia.

Wiek poniemowlęcy (2 – 3 roku życia)

Motoryka duża

- opóźniony rozwój ruchowy: dzieci mają trudności z utrzymaniem równowagi, automatyzacja chodu, później zaczynają chodzić i biegać.

Motoryka mała

- opóźniony rozwój motoryki rąk: dzieci są mało zręczne manualnie, nieporadne w samoobsłudze np. ubieraniu się, a także mało sprawne w zabawach manipulacyjnych np. budowaniu z klocków.

Funkcje wzrokowe, koordynacja wzrokowo – ruchowa

– opóźnienie rozwoju grafomotorycznego: dzieci nie próbują same rysować, w wieku 2 lat nie naśladują rysowania linii, w wieku 2 lat 6 miesięcy nie potrafią naśladować kierunku poziomego i pionowego linii, w wieku 3 lat nie umieją narysować koła.

Funkcje językowe

– opóźnienie rozwoju mowy: dzieci później wypowiadają pierwsze słowa (znacznie powyżej 1 r.ż.), zdania proste (znacznie powyżej 2 r.ż.), zdania złożone (znacznie powyżej 3 r.ż.).

Wiek przedszkolny (3 – 5 lat)

Motoryka duża

- niska sprawność ruchowa w zakresie ruchów całego ciała, które objawia się tym, że dziecko: słabo biega;

- ma kłopoty z utrzymaniem równowagi, np. podczas chodzenia po linii krawężnika;
- z trudem uczy się jeździć na rowerku trzykołowym, hulajnodze;
- jest niezdarne w ruchach, źle funkcjonuje w zabawach ruchowych.

Motoryka mała i lateralizacja

- słaba sprawność ruchowa rąk,
- trudności i niechęci do wykonywania czynności samoobsługowych, np. zapinania małych guzików;
- trudności ruchowe podczas zabaw manipulacyjnych, takich jak nawlekanie koralików, tworzenie budowli z klocków;
- źle trzyma ołówek, rysując za mocno albo za słabo go naciska;
- nie przejawia preferencji jednej ręki - oburęczny.

Funkcje wzrokowe, wzrokowo-przestrzenne, koordynacja wzrokowo – ruchowa

- trudności z budowaniem z klocków wg wzoru;
- trudności w składaniu według wzoru: obrazków pociętych na części, puzzli, wykonywaniu układanek, mozaiki;
- rysuje niechętnie, rysunki bogate treściowo, lecz prymitywne w formie;
- brak umiejętności rysowania koła – w wieku 3 lat, kwadratu i krzyża – w wieku 4 lat, trójkąta i kwadratu opartego na kącie – w wieku 5 lat.

Funkcje słuchowo-językowe

- opóźniony rozwój mowy;
- nieprawidłową artykulację wielu głosek;
- trudności z wypowiedzianiem złożonych wyrazów (przekręcanie wyrazów);
- wydłużony okres posługiwania się neologizmami;
- trudności z rozpoznawaniem i tworzeniem rymów i aliteracji;
- trudności z zapamiętaniem i przypominaniem nazw (szczególnie sekwencji nazw, takich jak pory dnia, nazwy posiłków);
- trudności z zapamiętaniem krótkich wierszyków i piosenek;
- trudności z budowaniem wypowiedzi, agramatyzmy, używanie głównie zdań prostych, mały zasób słownictwa.

Orientacja w schemacie ciała

- dziecko nie umie wskazać prawej ręki (myli się).

6 lat - dzieci wstępujące do szkoły

Motoryka duża

- obniżona sprawność ruchowa: słabo biega, skacze; ma trudności z nauczeniem się jazdy na nartach, łyżwach, rowerze i hulajnodze;
- ma trudności z wykonywaniem ćwiczeń równoważnych, takich jak chodzenie po linii, stanie na jednej nodze;
- nie chętnie uczestniczy w zabawach ruchowych.

Motoryka mała

- słaba sprawność ruchowa rąk: trudności związane z wykonywaniem precyzyjnych ruchów w zakresie samoobsługi, np. z zawiązywaniem sznurowadeł na kokardkę, używaniem widelca, nożyczek;
- trudności z opanowaniem prawidłowych nawyków ruchowych podczas rysowania i pisania, np. dziecko nieprawidłowo trzyma ołówek w palcach;
- w niewłaściwym kierunku kreśli linie pionowe (od dołu do góry) i poziome (od prawej do lewej).

Funkcje wzrokowe, wzrokowo-przestrzenne, koordynacja wzrokowo – ruchowa

- trudności z wyróżnianiem elementów z całości, a także z ich łączeniem w całość, np. podczas budowania według wzoru konstrukcji z klocków, układania mozaiki;
- trudności z wyodrębnianiem szczegółów różniących dwa obrazki;
- trudności z odróżnianiem kształtów np. figur geometrycznych, podobnych lecz inaczej położonych w przestrzeni;
- trudności z rysowaniem szlaczków, niechętnie rysuje;
- trudności z przerysowywaniem złożonych figur geometrycznych (np. rysowanie rombu).

Funkcje słuchowo - językowe

- wadliwa wymowa, przekręcanie trudnych wyrazów (przestawianie głosek i sylab);
- błędy w budowaniu wypowiedzi, błędy gramatyczne;
- trudności z prawidłowym używaniem wyrażenia przyimkowych wyrażających stosunki przestrzenne: nad – pod, za – przed;
- trudności z różnicowaniem podobnych głosek (np. z – s, b – p, k – g) i zbliżonych nazw fonetycznie kosa – koza, Tomek - domek;

- trudności z dokonywaniem analizy, syntezy, opuszczanie, dodawanie, zastępowanie, przestawianie, głosek, sylab i wyrazów (słów);
- trudności z rozpoznawaniem i tworzeniem rymów, wskazaniem słowa, które do rymu nie pasuje;
- trudności z zapamiętywaniem wiersza, piosenki, więcej niż jednego polecenia w tym samym czasie;
- trudności z rozpoznawaniem aliteracji.

Pamięć fonologiczna, sekwencyjna

- trudności z zapamiętywaniem i przypominaniem nazw;
- trudności z zapamiętywaniem wiersza, piosenki, więcej niż jednego polecenia;
- trudności z zapamiętywaniem materiału uszeregowanego w serie i sekwencje, takie jak : nazwy dni tygodnia, pór roku, kolejnych posiłków, sekwencji czasowej: wczoraj - dziś – jutro oraz sekwencji cyfr: szeregów 4 cyfrowych;
- trudności z szybkim wymawianiem serii nazw np. owoców;
- trudności z zapamiętywaniem i powtarzaniem szeregów słów;
- wolne tempo nazywania szeregu prostych obrazków, kolorów.

Orientacja w schemacie ciała, przestrzeni, w czasie

- trudności z odróżnianiem strony lewej od prawej w schemacie ciała i przestrzeni;
- trudności z określeniem położenia przedmiotów względem siebie.
- trudności z określaniem pory roku, pory dnia oraz sekwencji czasowych np. wczoraj – dziś- jutro.

Lateralizacja

- Nieustalona lateralizacja - dziecko oburęczne, z niewielką przewagą jednej z rąk.

Opracowały: A. Donat, I. Liguzińska – Wołowicz - na podstawie książki: „Skala Ryzyka Dysleksji dla dzieci wstępujących do szkoły SRD – 6”. Marta Bogdanowicz, Dorota Kalka, Bartosz M. Radtke.